

extraordinær Frihed, ikke maatte gives; men er den en Gang given, erkjender jeg, at det kan have sine store Banfeligheder at forandre den. Jeg holder mig overbevist om, at netop denne Bestemmelse — saavidt jeg husker Næringslovens §. 16 — har tilveiebragt en Lyshed i mange Forhold, der kun kan virke skadelig, og jeg er ligesaa vis paa, at megen af den Bevægelse, der for Liden er navnlig blandt Haandværkerne, væsentlig er fremkaldt og ikke saa lidet baaren netop af de Folk, som ere komne frem isølge denne Frihed. At det væsentlige Middel til at modvirke det, ganske sikkert er det, som det ærede Medlem for Beile Amts 2den Valgfreds (Berg) nævnte, nemlig bedre Oplysning og bedre Opdragelse, er vel sandt; men dette er jo af de Ting, som ikke ere til at skaffe frem ved et Kryllslag. Jeg tror ikke, at man skal kunne negte, at der i andre Retninger virkes hen til at frembringe det nødvendige og bedste Grundlag i Henseende til at skabe en lykkelig Tilstand. Jeg finder altsaa ikke min Samvittighed beføret med at have fremmet dette Lovforslag, og jeg skal tilføje, at naar jeg har gjort det med Beredvillighed, har det været, fordi ogsaa jeg maatte erkjende, at de Forandringer, der stilles fra Kjøbstadkommissionens og Kjøbstadernes egen Side, ikke kunne siges at være reaktionære, men tværtimod kun gaa ud paa at fjerne Banfeligheder, Ubetydeligheder, en Mangel paa Netshaandhævelse, som aldeles utvivlsom har klæbet ved den Ordning, der blev given ved Loven af 29de December 1857. Der er gjort forskjellige Bemærkninger om Lovforslagets Bestemmelser med Hensyn til Forbrugsforeninger; og der er da fra forskjellige Medlemmer anstillet en Kritik over den Affattelse, som nærværende Lovforslag i den Henseende har faaet. Ja, mine Herrer, Ingen skal være glædere end jeg, dersom denne Kritik virkelig kan afføde en bedre Affattelse end den, der foreligger, men man tillade mig at udtale, at jeg tvivler meget stærkt derpaa. Det har været foresøgt i Ministeriet at gjøre den Tanke klar, som man egentlig vilde have udtrykt, nemlig at, forsaavidt Forbrugsforeningerne holde sig indenfor det, der er deres naturlige og — efter min Mening — ogsaa berettigede Formaal, er der Ingen, der vil dem noget, men naar de benyttes som et Skalkeskjul, væsentlig som en Clusion af den hele Handelslovgivning, er det i sin Orden, at de i det Mindste maa sættes paa samme Fod som de, med hvilke de konkurrere. Man har Forbrugsforeninger, som holde fuldstændig aaben Butik med alle Slags Varer. Man behøver blot at melde sig, man kan faae en Kontrabog uden Betaling og Indskud, og saa er man Medlem. Jeg skulde formentene, at der ikke kan tænkes noget mere nærgaaende Misbrug end dette, eller at der ikke kan trædes Kjøbstadborgernes Handelsberettigelse nærmere end netop ad denne Vej, og dette er Grunden, hvorfor jeg for mit Bedkommende har fastholdt og frem-

deles fastholder, at, hvor en saadan Virksomhed af Forbrugsforeningen fremtræder, skal den finde sig i at blive sat paa samme Vilkaar som de, med hvilke den konkurrerer. Naar ærede Medlemmer for Øvrigt have ment, at den Bestemmelse, der staar i § 2, første Stykke, falder ganske af sig selv, da vil jeg gjøre opmærksom paa, at den dog har havt en ganske særegen Hensigt. Den har forsøgt at opstille en Forskjel imellem, om jeg saa maa sige, de berettigede Forbrugsforeninger og de ikke berettigede, en Forskjel, som Lovforslaget oprindelig ikke havde, idet man havde maattet opgive den og altsaa forsaavidt havde staaet alle Forbrugsforeninger over een Kam. Men naar man vilde gaa saa vidt, som man er gaaet her i § 2, som den nu foreligger, og hvori navnlig den Bestemmelse, at Forbrugsforeningerne ere underfaste Lovgivningens almindelige Bestemmelser om Handel, væsentlig sigter til de for Handelsvirksomhed gjældende Afstandsbestemmelser, saa var der en fuldfommen god og gyldig Grund til at forsøge paa at opstille en Forskjel imellem Forbrugsforeninger eller i alt Fald at gjøre det muligt, at der i paakommende Tilfælde kunde ved Domstolene faas en Afgjørelse af, hvorvidt den Forbrugsforening, der maatte blive Spørgsmaal om, havde overfædet sin Berettigelse eller ikke. — En af de Bestemmelser, som have været Gjenstand for nogen Strid, er den om Krammartæberne. Jeg for min Del tvivler ikke om, at Markederne i alle Henseender have overlevet den Tanke; der egentlig har skabt dem, og at de ikke paa nogen Maade nu ere nødvendige; ja, jeg vil sige lige overfor det ærede Medlem for Ringkjøbing Amts 3die Valgfreds (S. Madsen), at, naar han mente, at de vare nødvendige for Tjenestefolk, for at disse kunne komme til Byen og faae Kjøbt deres Fornødenheder eller i alt Fald faae en Fridag, da skjønner jeg ikke rettere, end at der i vor Tid gives saa mange andre Leiligheder, hvor der kan være en passende Opfordring for en Husbond til at give sine Folk en Fridag til at tage til Kjøbstaden for at forsyne sig med, hvad de behøve eller for at glæde sig — om man vil —, at man neppe af den Grund behøver at beholde en Institution, som jeg, ærlig talt, tror er forbunden med flere Ulemper end Fordele. Smidlertid har det jo ikke været mig ubejendt, at der var en stor Vedhængen ogsaa i denne Henseende til det, som man en Gang var vant til og som havde faaet en vis Eksistens i Bevidstheden. Jeg har haft nogen Betænkelighed ved at følge det Forslag, som Kjøbstadkommissionen havde fremsat, nemlig at høre Markederne strax, og det er væsentlig af Hensyn til denne Opinion, til dette den offentlige Menings almindeligere Ønske, at jeg har fundet det rigtigst at sætte en Overgangstid af 10 Aar, idet jeg for Øvrigt skal tilføje, at de Personer, for hvem Markederne maaske have størst Betydning, ere Land-